

شناسنامه ماده:

ساعات هفتگی	نوع واحد	واحد	نوع ماده	عنوان ماده	کد ماده	دوره	
۳	نظری	۳	تخصصی	تفسیر تحلیلی ۱		کارشناسی	
تفسیر							رشته
محاضره- مطالعات کتابخانه ای - کار در کلاس							روش تدریس
آشنایی با دلالت لغوی آیات (صرفی، نحوی، بلاغی) و همچنین تفسیرروایی و بررسی آیات مشابه و جمع بندی آن ها.							تعریف ماده
<p>۱- شناخت دلالت آیات از جهت لغوی ، صرفی، نحوی و بلاغی</p> <p>۲- پی بردن به ارتباط و مناسبت بین کلمات و جملات و همچنین آیات هر مقطع و مناسبت سوره با ماقبل و ما بعد .</p> <p>۳- اطلاع از مواضع اختلاف قراءات و تأثیر معنایی آن ها</p> <p>۴- آگاهی از چگونگی تفسیر قرآن به قرآن با ذکر آیات مشابه و بررسی وجه اتفاق و افتراق آن</p> <p>۵- آگاهی از چگونگی تفسیر قرآن به سنت و اقوال صحابه تابعین و بیان سبب نزول به عنوان بیان مصادیق آیه</p> <p>۶- چگونگی جمع بندی بین آیات</p>							اهداف ماده
<p>طلاب بر موارد زیر قادر خواهند بود :</p> <p>۱- نصوص قرآن را بر اساس لغت تفسیر کنند</p> <p>۲- تفاسیر روایی را بشناسند</p> <p>۳- قراءات وارده و میزان تأثیر آن در معنا را بشناسند</p> <p>۴- آیات مشابه را جمع بندی کنند</p>							دستاوردهای آموزشی

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	موارد صرفی، نحوی و بلاغی	۲۰٪	۴۰٪	
۲	ارتباط و مناسبت کلمات، جملات، آیات	۱۰٪	۲۰٪	
۳	قراءات	۱۰٪	۲۰٪	
۴	احادیث و سبب نزول	۱۰٪	۲۰٪	
۵	ذکر آیات مشابه	۱۰٪	۲۰٪	

مراجع و مصادر:

- ۱ - ملاک التأویل القاطع بذوی الإلحاد والتعطيل في توجيه المتشابه اللفظ من آي التنزيل المؤلف: الغرناطي، أبو جعفر أحمد بن إبراهيم، الناشر: دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان. بی تا.
- ۲ - درة التنزيل وغرة التأويل، المؤلف: الخطيب الإسكافي، أبو عبد الله محمد بن عبد الله الأصبهاني، تحقيق: د/ محمد مصطفى آيدين، الناشر: جامعة أم القرى-مكة المكرمة، الطبعة: الأولى، ۱۴۲۲ هـ - ۲۰۰۱ م.
- ۳ - معجم مقاييس اللغة، المؤلف: ابن فارس، أبو الحسين أحمد القزويني، المحقق: عبد السلام محمد هارون الناشر: دار الفكر، عام النشر: ۱۳۹۹ هـ - ۱۹۷۹ م.
- ۴ - المفردات في غريب القرآن، المؤلف: الراغب الأصفهاني، أبو القاسم الحسين بن محمد، المحقق: صفوان عدنان الداودي، الناشر: دار القلم، الدار الشامية - دمشق بيروت، الطبعة: الأولى - ۱۴۱۲ هـ
- ۵ - الموسوعة القرآنية، خصائص السور، جعفر شرف الدين، المحقق: عبد العزيز بن عثمان التويجزي الناشر: دار التقريب بين المذاهب الإسلامية - بيروت، الطبعة: الأولى - ۱۴۲۰ هـ
- ۶ - الموسوعة القرآنية المتخصصة، مجموعة من الأساتذة والعلماء المتخصصين، الناشر: المجلس الأعلى للشئون الإسلامية، مصر، عام النشر: ۱۴۲۳ هـ - ۲۰۰۲ م.
- ۷ - التحرير والتنوير، محمد الطاهر بن محمد بن محمد الطاهر بن عاشور التونسي (المتوفى: ۱۳۹۳ هـ)، الناشر: دار التونسية للنشر - تونس، سنة النشر: ۱۹۸۴ هـ
- ۸ - جامع البيان في تأويل القرآن، محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الآملي، أبو جعفر الطبري (المتوفى: ۳۱۰ هـ)، المحقق: أحمد محمد شاكر، الناشر: مؤسسة الرسالة، الطبعة: الأولى، ۱۴۲۰ هـ - ۲۰۰۰ م.
- ۹ - معاني القراءات، محمد بن أحمد بن الأزهرى الهروى، أبو منصور (المتوفى: ۳۷۰ هـ)، الناشر: مركز البحوث في كلية الآداب - جامعة الملك سعود المملكة العربية السعودية، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۲ هـ - ۱۹۹۱ م.
- ۱۰ - بحوث في أصول التفسير ومناهجه، فهد الرومي، الناشر: مكتبة التوبة، الطبعة الرابعة، تاريخ الطبعة: ۱۴۱۹ هـ
- ۱۱ - فصول في أصول التفسير، مساعد بن سليمان الطيار، دار النشر الدولي، الطبعة الأولى، تاريخ الطبعة: ۱۴۱۳ هـ - ۱۹۹۳ م.
- ۱۲ - مفاتيح الغيب، فخر الدين الرازى، أبو عبد الله محمد بن عمر، الناشر: دار إحياء التراث العربى - بيروت، الطبعة: الثالثة - ۱۴۲۰ هـ
- ۱۳ - الكشاف عن حقائق غوامض التنزيل، الزمخشري، أبو القاسم محمود بن عمرو، الناشر: دار الكتاب العربى - بيروت، الطبعة: الثالثة - ۱۴۰۷ هـ
- ۱۴ - الدر المصون في علوم الكتاب المكنون، السمين الحلبي، أبو العباس، أحمد بن يوسف بن عبد الدائم، المحقق: الدكتور أحمد محمد الخراط، الناشر: دار القلم، دمشق.
- ۱۵ - الحجة في القراءات السبع، ابن خالويه، أبو عبد الله، الحسين بن أحمد، المحقق: د. عبد العال سالم مكرم، الأستاذ المساعد بكلية الآداب - جامعة الكويت، الناشر: دار الشروق - بيروت، الطبعة: الرابعة، ۱۴۰۱ هـ
- ۱۶ - أسباب نزول القرآن، الواحدى، أبو الحسن على بن أحمد، المحقق: كمال بسيونى زغلول، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۱ هـ
- ۱۷ - تسهيل الوصول إلى معرفة أسباب النزول، المؤلف: خالد عبد الرحمن العك، الناشر: دار المعرفة - بيروت، الطبعة: الثالثة، ۱۴۲۴ / ۲۰۰۳.
- ۱۸ - إعراب القرآن وبيانه، المؤلف: محيي الدين درويش، الناشر: دار الإرشاد للشئون الجامعية - حمص - سورية، (دار اليمامة - دمشق - بيروت)، (دار ابن كثير - دمشق - بيروت)، الطبعة: الرابعة، ۱۴۱۵ هـ

سرفصل های ماده:

جلسات هفتگی	موضوعات	مقرر تدریس
۱	مفهوم تفسیر تحلیلی، اهداف و مقاصد، انواع، تفاوت بین تفسیر تحلیلی و دیگر انواع تفاسیر، مهمترین مصادر در این زمینه ..	بحوث فی اصول التفسیر و مناهجه، الرومی ص: ۵۷-۶۱. فصول فی اصول التفسیر، سلیمان طیار ص: ۱۹-۲۰ التحریر والتنویر، ابن عاشور، مقدمه سوره: ۹۳-۹۶.
۲	مقدمه ای درباره سوره نحل: ترتیب سوره در مصحف و نزول و تعداد آیات آن، مکی ومدنی بودن سوره و بیان اختلافات وارده، مقصد و موضوع سوره نحل و فضایل آن..	الموسوعة القرآنیة، خصائص السور، جعفر شرف الدین: ۵-۳ و ۵-۱۵. الموسوعة القرآنیة المتخصصة، مجموعت من الاساتذة: ص: ۲۷۸-۲۸۹.
۳	تفسیر تحلیلی سوره نحل: از آیه ۱ و ۲: تحلیل متضمن: سبب نزول، قراءات و توجیه و تاثیر معنایی آن؛ تناسب سوره با سوره ما قبل، مناسبت بین عبارات در آیه واحد، و مناسبت بین آیه اول و دوم.	اسباب النزول، واحدی (ص: ۲۷۸). تسهیل الوصول الی معرفة أسباب النزول، خالد العک (ص: ۱۹۸). (معانی القراءات، ازهری (۲/۷۵). الحجة فی القراءات السبع، ابن خالویه (ص: ۲۰۸-۲۰۹). نظم الدرر فی تناسب الآیات والسور، البقاعی: (۱۱/۱۰۵-۱۰۱)، التحریر والتنویر، ابن عاشور: (۱۴/۹۶-).
۴	تبیین واژگان و تاثیر آن در آیات (مثال: امر، روح واله).	(معجم مقاییس اللغة، ابن فارس: (۱/۱۳۷)، (۱/۱۲۷)، (۲/۴۵۴). مفردات القرآن، الراغب: (ص: ۸۲-۸۳)، (ص: ۸۸-۸۹)، (ص: ۳۶۹-۳۷۱).
۵	اعراب و تاثیر آن در معنا، مباحث صرف و اشتقاق، مباحث بلاغی	در المصون، ابن سمن الحلبي (۷/۱۸۹-۱۸۷). اعراب القرآن و بیانه، محی الدین الدرویش: (۵/۲۷۲-۲۷۱). کشف زمخشری ج ۲ ص ۵۹۲. التحریر والتنویر ۱۴ ظ ۹۶-۱۰۰.
۶	نظایر قرآنی و تاثیر آن در بیان معنای آیه	أضواء البیان، شنقیطی (۲/۲۲۵-۲۲۹). جامع البیان فی تاویل آی القرآن، طبری (۱۷/۱۶۷-۱۶۲). البحر المحیط، ابو حیان (۶/۵۰۵-۵۰۲). التحریر والتنویر، ابن عاشور (۱۴/۱۰۳-۹۶). مفاتیح الغیب، الفخر الرازی (۱۹/۱۷۴-۱۶۷).
۷	قراءات وارده، جمیع معانی محتمل، ترجیح بین معانی و ادله آن...	
۸	آیه ۳ و ۴: تحلیل متضمن: سبب نزول، قراءات و توجیه و تاثیر معنایی آن، مناسبت بین عبارات در آیه واحد و مناسبت بین آیات،	اسباب النزول، واحدی (ص: ۲۷۸). تسهیل الوصول الی معرفة أسباب النزول، خالد العک (ص: ۱۹۸). (معانی القراءات، ازهری (۲/۷۵). الحجة فی القراءات السبع، ابن خالویه (ص: ۲۰۸-۲۰۹). نظم الدرر فی تناسب الآیات والسور، البقاعی: (۱۱/۱۰۵-۱۰۱)، التحریر والتنویر، ابن عاشور: (۱۴/۹۶-).
۹	واژه های (حق و نطفه و خصیم) نحو و اعراب.	(۱۰۳). معجم مقاییس اللغة، ابن فارس: (۲/۱۵-۱۹)، (۵/۴۴۰)، (۲/۱۷۸). مفردات القرآن، الراغب: (ص: ۲۴۶-۲۴۸)، (ص: ۸۱۱)، (ص: ۲۸۴ و ۲۸۵).

۱۰	صرف و اشتقاق، و مباحث بلاغی..	در المصون، ابن سمن الحلبي (۷/۱۹۰-۱۸۹). اعراب القرآن و بیانه، محی الدین الدرویش: (۵/۲۷۲). کشف زمخشری ج ۲ ص ۵۹۳. التحریر و التنویر، ابن عاشور: (۱۴/۹۷-)
۱۱	نظایر قرآنی جمیع معانی محتمل، ترجیح بین معانی و ادله آن..	أضواء البیان، شنقیطی (۲/۲۳۱-۲۲۹). جامع البیان فی تاویل آی القرآن، طبری (۱۷/۱۶۷-۱۶۲). البحر المحیط، ابو حیان (۶/۵۰۶-۵۰۵). مفاتیح الغیب، الفخر الرازی (۱۹/۱۶۶-۱۶۷).
۱۲	تفسیر آیات ۵ تا ۸: سبب نزول آن؛ مناسبت بین عبارات در آیه واحد، مناسبت بین آیات،	اسباب النزول، واحدی (ص: ۲۷۸). تسهیل الوصول الی معرفة أسباب النزول، خالد العک (ص: ۱۹۸). نظم الدرر فی تناسب الآیات والسور، البقاعی: (۱۱/۱۰۵-۱۰۱)، نظم الدرر فی تناسب الآیات والسور، البقاعی: (۱۱/۱۱۱-۱۰۷)، التحریر و التنویر، ابن عاشور: (۱۴/۱۰۳-۱۱۱). (۳/۱۵۷)، (۱/۳۲۸).
۱۳	ریشه یابی و معناشناسی واژه ها (انعام، دفء، تریحون، تسرحون، أئقالکم)	معجم مقاییس اللغة، ابن فارس: (۲/۲۸۷)، (۵/۴۴۶)، (۲/۴۵۴-۴۵۷)، مفردات القرآن، الراغب: (ص: ۸۱۵)، (ص: ۳۱۶)، ص: ۳۷۰ و ۳۷۱، (ص: ۴۰۶)، (ص: ۱۷۳-۱۷۵).
۱۴	وجوه اعراب مشکل و تاثیر معنایی آن، مباحث بلاغی.	در المصون، ابن سمن الحلبي (۷/۱۹۵-۱۹۰). اعراب القرآن و بیانه، محی الدین الدرویش: (۵/۲۶۹-۲۷۱). (۲۷۲ و ۲۷۳). البحر المحیط، ابو حیان (۶/۵۰۹-۵۰۱). تحریر و تنویر ۱۴/۱-۳-۱۰۷.
۱۵	نظایر قرآنی و تاثیر آن در تفسیر.	أضواء البیان، شنقیطی (۲/۳۳۲-۳۳۵). ابن کثیر ۴/۵۵۷-۵۵۹.
۱۶	جمیع معانی محتمل، ترجیح بین معانی و ادله آن..	مفاتیح الغیب، الفخر الرازی (۱۹/۱۷۴-۱۷۸). جامع البیان فی تاویل آی القرآن، طبری (۱۷/۱۶۷-۱۷۴).
۱۷	تفسیر آیات ۹ و ۱۰: سبب نزول، قراءات و توجیه و تاثیر معنایی آن؛ مناسبت بین عبارات در آیه واحد، مناسبت بین آیات.	اسباب النزول، واحدی (ص: ۲۷۸). تسهیل الوصول الی معرفة أسباب النزول، خالد العک (ص: ۱۹۸) (معانی القراءات، ازهری (۲/۷۵). الحجة فی القراءات السبع، ابن خالویه (ص: ۲۰۸-۲۰۹). نظم الدرر فی تناسب الآیات والسور، البقاعی: (۱۱/۱۱۱-۱۱۸)، التحریر و التنویر، ابن عاشور: (۱۴/۱۱۴-۱۱۱).
۱۸	ریشه یابی و معناشناسی واژه ها (قصد، سبیل، جائر، تسیمون)،	معجم مقاییس اللغة، ابن فارس: (۵/۹۵)، (۳/۱۲۹ و ۱۳۰)، (۱/۴۹۳)، (۳/۱۱۸). مفردات القرآن، الراغب: (ص: ۶۷۲)، (ص: ۳۹۵ و ۳۹۶)، (ص: ۲۱۱)، (ص: ۴۳۸).
۱۹	وجوه اعراب مشکل و تاثیر معنایی آن، مباحث بلاغی (وصل و فصل، مجاز مفرد و مرکب و غیره).	در المصون، ابن سمن الحلبي (۷/۱۹۶-۱۹۸). اعراب القرآن و بیانه، محی الدین الدرویش: (۵/۲۷۳). (۵/۲۷۷).

۲۰	نظایر قرآنی و تاثیر آن در تفسیر. جمیع معانی محتمل، ترجیح بین معانی وادله آن..	أضواء البیان، شنیطی (۲/۳۳۵-۳۴۰). جامع البیان فی تاویل آی القرآن، طبری (۱۷/۱۷۴-۱۷۹). البحر المحیط، ابو حیان (۶/۵۱۱-۵۰۹). مفاتیح الغیب، الفخر الرازی (۱۹/۱۷۸-۱۸۰).
۲۱	تفسیر آیات ۱۱ تا ۱۳: سبب نزول، قراءات و توجیه و تاثیر معنایی آن.	اسباب النزول، واحدی (ص: ۲۷۸). تسهیل الوصول الی معرفة أسباب النزول، خالد العک (ص: ۱۹۸) معانی القراءات، الازهری: (۲/۷۶-۷۵).. الحجة فی القراءات السبع، ابن خالویه (ص: ۲۰۸-)
۲۲	مناسبات بین آیات و ما قبل آن، مناسبات بین عبارات آیه واحد.	نظم الدرر فی تناسب الآیات و السور، البقاعی: (۱۱/۱۲۴-۱۱۸)، التحریر و التنویر، ابن عاشور: (۱۴/۱۱۴-۱۱۸).
۲۳	ریشه یابی و معناشناسی واژه ها (ذراً)، و جوه اعراب مشکل و تاثیر معنایی آن،	معجم مقاییس اللغة، ابن فارس: (۲/۳۵۲ و ۳۵۳). مفردات القرآن، الراغب: (ص: ۳۲۷). در المصون، ابن سمن الحلبي (۷/۱۹۹-۲۰۰). اعراب القرآن و بیانه، محی الدین الدرویش: (۵/۲۷۸)
۲۴	مباحث بلاغی (وصل و فصل، مجاز مفرد و مرکب و غیره).	اعراب القرآن و بیانه، محی الدین الدرویش: (۵/۲۷۸)
۲۵	نظایر قرآنی و تاثیر آن در تفسیر. قراءات و توجیه آن.	أضواء البیان، شنیطی (۲/۳۳۷). ملاک التاویل القاطع، غرناطی: (۲/۲۹۴ و ۲۹۵). درة التنزیل، خطیب الاسکافی: (۱/۸۲۱-۸۲۸). البحر المحیط، ابو حیان (۶/۵۱۳-۵۱۱).
۲۶	جمیع معانی محتمل، ترجیح بین معانی وادله آن..	جامع البیان فی تاویل آی القرآن، طبری (۱۷/۱۸۰-۱۷۹). مفاتیح الغیب، الفخر الرازی (۱۹/۱۸۱-۱۸۰).
۲۷	تفسیر آیات ۱۴ تا ۱۶: سبب نزول و تاثیر آن در تفسیر، قراءات و توجیه و تاثیر معنایی آن.	اسباب النزول، واحدی (ص: ۲۷۸). تسهیل الوصول الی معرفة أسباب النزول، خالد العک (ص: ۱۹۸) معانی القراءات، الازهری: (۲/۷۶-۷۵).. الحجة فی القراءات السبع، ابن خالویه (ص: ۲۰۸-)
۲۸	مناسبات بین آیات و ما قبل آن، مناسبات بین عبارات آیه واحد.	نظم الدرر فی تناسب الآیات و السور، البقاعی: (۱۱/۱۲۸-۱۲۳)، التحریر و التنویر، ابن عاشور: (۱۴/۱۱۸-۱۲۳).
۲۹	ریشه یابی و معناشناسی واژه ها (طریا، مواخر، رواسی، تمید، علامات).	معجم مقاییس اللغة، ابن فارس: (۴/۴۵۴)، (۵/۳۰۳)، (۲/۳۹۴ و ۳۹۵)، (۵/۲۸۶). (۴/۱۰۹). مفردات القرآن، الراغب: (ص: ۵۱۹)، (ص: ۷۶۲)، (ص: ۳۵۴)، (ص: ۷۸۲ و ۷۸۳)، (ص: ۵۸۱).

۳۰	وجوه اعراب مشکل و تاثیر معنایی آن، مباحث بلاغی (وصل و فصل، مجاز مفرد و مرکب و غیره).	در المصون، ابن سمن الحلبی (۲۰۰۷-۲۰۳). اعراب القرآن و بیانه. محی الدین الدرویش: (۲۷۸/۵ و ۲۷۹). (۲۷۷/۵).
۳۱	نظایر قرآنی و تاثیر آن در تفسیر. جمیع معانی محتمل، ترجیح بین معانی و ادله آن..	أضواء البیان، شنیطی (۲/۳۶۳-۳۴۳). ملاک التاویل القاطع، غرناطی: (۲/۲۹۵ - ۲۹۷). درة التنزیل، خطیب الاسکافی: (۱/۸۲۸-۸۳۶). جامع البیان فی تاویل آی القرآن، طبری (۱۷/۱۸۰-۱۸۶). البحر المحیط، ابو حیان (۶/۵۱۶-۵۱۳). مفاتیح الغیب، الفخر الرازی (۲۰/۱۸۷-۱۹۲).
۳۲	تفسیر آیات ۱۷ تا ۱۹: سبب نزول، قراءات و توجیه و تاثیر معنایی آن، مناسبات بین آیات و ما قبل آن، مناسبات بین عبارات آیه واحد.	اسباب النزول، واحدی (ص: ۲۷۸). تسهیل الوصول الی معرفة أسباب النزول، خالد العک (ص: ۱۹۸) معانی القراءات، الازهری: (۲/۷۵-۷۶).. الحجة فی القراءات السبع، ابن خالویه (ص: ۲۰۸) نظم الدرر فی تناسب الآیات و السور، البقاعی: (۱۱/۱۲۸-۱۲۳)، التحریر و التنویر، ابن عاشور: (۱۴/۱۱۸-۱۲۳).
۳۳	ریشه یابی و معناشناسی واژه ها (عد، احصاء، اسرار).	معجم مقاییس اللغة، ابن فارس: (۴/۴۵۴)، (۵/۳۰۳)، (۲/۳۹۴ و ۳۹۵)، (۵/۲۸۶). (۴/۱۰۹). مفردات القرآن، الراغب: (ص: ۵۱۹)، (ص: ۷۶۲)، (ص: ۳۵۴)، (ص: ۷۸۲ و ۷۸۳)، (ص: ۵۸۱).
۳۴	وجوه اعراب مشکل و تاثیر معنایی آن، مباحث بلاغی (وصل و فصل، مجاز مفرد و مرکب و غیره).	در المصون، ابن سمن الحلبی (۲۰۰۷-۲۰۳). اعراب القرآن و بیانه، محی الدین الدرویش: (۲۷۸/۵ و ۲۷۹). (۲۷۷/۵).
۳۵	نظایر قرآنی و تاثیر آن در تفسیر.	أضواء البیان، شنیطی (۲/۳۶۳-۳۴۳). ملاک التاویل القاطع، غرناطی: (۲/۲۹۵ - ۲۹۷). درة التنزیل، خطیب الاسکافی: (۱/۸۲۸-۸۳۶).
۳۶	جمیع معانی محتمل، ترجیح بین معانی و ادله آن..	جامع البیان فی تاویل آی القرآن، طبری (۱۷/۱۸۰-۱۸۶). البحر المحیط، ابو حیان (۶/۵۱۶-۵۱۳). مفاتیح الغیب، الفخر الرازی (۲۰/۱۸۷-۱۹۲).